
Ks. profesor dr hab. Jerzy Pikulik

Saeculum Christianum : pismo historyczne 23, 365-366

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. PROFESOR DR HAB. JERZY PIKULIK

Ks. profesor dr hab. Jerzy Pikulik urodził się 7 kwietnia 1928 roku w Grzybowicach w powiecie Wągrowieckim. Rodzice Maria i Józef byli nauczycielami w Skokach, Łęgowie i Wągrowcu. W grudniu 1939 całą rodzinę przesiedlono na Zamojszczyznę, gdzie najpierw pobierał naukę na tajnych kompletach, następnie w gimnazjum w Szczepieszynie, maturę uzyskał w 1947 roku w liceum w Zamościu. W styczniu 1944 roku został żołnierzem Armii Krajowej o pseudonimie „Harmonia” należał wówczas do IX pułku piechoty Ziemi Zamojskiej i II batalionu oddziału leśnego „Podkowa”. Do końca życia pełnił funkcję kapelana Związku Żołnierzy Armii Krajowej. Po powrocie z Zamojszczyzny wstąpił do Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu, które ukończył w roku 1953. Święcenia kapłańskie otrzymał z rąk ówczesnego ordynariusza, arcybiskupa Walentego Dymka, następnie jako neoprezbiter został oddelegowany do pracy w parafii św. Mikołaja w Lesznie Wielkopolskim. Poza zwykłymi obowiązkami duszpasterskimi prowadził chór młodzieżowy i scholę liturgiczną. Po trzech latach wikariatu został skierowany na specjalistyczne studia muzykologiczne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, które ukończył w roku 1960 i uzyskał magisterium na podstawie pracy *Graduał Rorantystów Wawelskich rkp. 46 w świetle analizy paleograficzno-muzykologicznej*. W rok później pod kierunkiem profesora Hieronima Feichta obronił doktorat przedstawiając pracę *Oficja rymowane, hymny i sekwencje o św. Wojciechu w polskich rękopisach przedtrydenckich*. W tymże roku rozpoczął studia w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Poznaniu w klasie organów Profesora Józefa Pawlaka, które zwieńczył dyplomem w roku 1966. Jednocześnie w latach 1964-1965 kontynuował naukę z zakresu muzykologii średniowiecznej w Paryskiej Sorbonie pod kierunkiem znakomitej muzykolog-mediewisty Profesor Solange Corbin. Po powrocie z Paryża nauczał śpiewu i liturgiki w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu oraz w Instytucie Teologicznym Towarzystwa Jezusowego „Bobolanum” w Warszawie. Wykładał także liturgikę i śpiew w Punkcie Konsultacyjnym Studiów Zaocznych ATK w Katowicach. W roku 1970 uzyskał tytuł doktora habilitowanego na podstawie dysertacji *Sekwencje polskie. Studium muzykologiczne*. W tym czasie utworzył Sekcję Muzykologii, działającej w ramach Wydziału Teologicznego ATK. W następnym roku powołał do istnienia Katedrę Źródeł i Analiz Muzyki Dawnej, którą kierował aż do przejścia na emeryturę. Badania naukowe skupiały się wokół polskiej kultury muzycznej okresu średniowiecza. Pierwszy zwrócił uwagę na jej polistrukturnalny charakter, polegający na stosowaniu stałych układów tekstowo-muzycznych przez diecezje i poszczególne zakony, które reprezentowały swoje własne tradycje. Na podstawie materiału źródłowego ustalił chronologię i proveniencję licznych manuskryptów liturgiczno-muzycznych. Wyodrębnił nadto utwory reprezentujące

twórczość rodzimą. Wymiernym efektem podjętych badań była redagowana przez Ks. Profesora kilkunastotomowa seria wydawnicza *Muzyka religijna w Polsce* (1974-1988). Niewiele ośrodków naukowych w Polsce mogło się w tym czasie poszczycić tak obszerną dokumentacją. Obok głównego nurtu badań źródłoznawczych nad chorałem gregoriańskim, przedmiotem zainteresowań naukowych była także monodia liturgiczna i pieśń religijna. Świadczą o tym tytuły przykładowo podanych publikacji: *Indeks sekwencji w polskich rękopisach muzycznych* (1974), *Śpiewy allelujacyjne na niedziele i święta od Adwentu do Zesłania Ducha Świętego* (1978), *Śpiewy alleluja o Najświętszej Maryj Pannie w polskich gradualach przedtrydenckich* (1984), *Święty Wojciech w polskiej muzyce średniowiecznej* (1996), *Polskie graduale średniowieczne* (2001), ponadto wiele artykułów z zakresu polskiej muzyki religijnej.¹ Na seminariach naukowych prowadzonych pod kierunkiem Księdza J. Pikulika napisano około 200 prac magisterskich i 30 doktorskich. Przedmioty, które wykładał w macierzystej uczelni obejmowały przede wszystkim problematykę muzyki średniowiecza, były to m. in.: historia muzyki średniowiecznej, estetyka muzyczna, paleografia chorałowa, historia liturgii, kryteria oznaczania proveniencji rękopisów muzycznych itp. Za zasługi w dziedzinie nauki i dydaktyki otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (1974), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1979), dwukrotnie Medal Komisji Edukacji Narodowej (1977 i 1976), Nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1984). Ksiądz Profesor należał do międzynarodowych i krajowych organizacji naukowych: był ekspertem UNESCO do spraw badań źródłoznawczych z siedzibą w Brukseli, członkiem International Musicological Society, konsultantem komitetu Kongresu Musica Antiqua Europae Orientalis oraz Instytutu Badań Literackich PAN, wiceprezesem sekcji muzykologów Związku Kompozytorów Polskich w Warszawie. Ksiądz Profesor do końca życia interesował się sprawami społecznymi, opiekował się przyjaciółmi, kombatantami Armii Krajowej. Decyzją Ministerstwa Obrony Narodowej w 1994 roku otrzymał stopień oficera kapitana, 16 października 1995 roku odebrał od Sekretarza Stanu Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych odznakę Weterana Walk o Niepodległość, 12 grudnia 1996 roku został odznaczony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Krzyżem Partyzanckim. Podczas mojej ostatniej wizyty w Szpitalu Czerniakowskim im. W. Orłowskiego udzieliłem Księdzu Profesorowi sakramentów świętych. Wyraził wtedy życzenie, aby obrzędowi pogrzebowemu przewodniczył JE. Ks. Biskup Józef Zawitkowski z Łowicza (jego pierwszy absolwent z tytułem magistra muzykologii w ATK). Ksiądz Profesor zmarł kilka dni później 12 lutego 2015 roku. Pogrzeb odbył się na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie 19 lutego 2015. W pogrzebie uczestniczyli księża biskupi wspomniany wyżej ks. biskup Józef Zawitkowski i ks. biskup Zdzisław Fortuniak delegat księdza arcybiskupa Metropolity Poznańskiego Stanisława Gądeckiego. Licznie reprezentowane były władze uczelni, grono profesorów, delegacje innych uczelni stołecznych, wychowankowie, absolwenci i studenci Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Uroczystościom pogrzebowym towarzyszyła Kompania Reprezentacyjna Wojska Polskiego, przyjaciele i kombatanci z Armii Krajowej.

¹ Pełny wykaz publikacji znajduje się w księdze pamiątkowej poświęconej Księdzu Profesorowi Jerzemu Pikulikowi: *Monodia et harmonia polonica sacra. Gregorio Pikulik cordis donum*, red. S. Dąbek, Cz. Grajewski, Z. Kołodziejczak, K. Niegowski, Warszawa 2013, s. 26-48.